

Wolontariat w UE

Wolontariat jest podstawowym środkiem wyrazu aktywności obywatelskiej. W ciągu ostatnich 20 lat około 100 000 młodych ludzi wzięło udział w międzynarodowych działaniach wolontariackich w ramach wolontariatu europejskiego, wnosząc swój wkład w tak różne dziedziny jak edukacja, młodzież, kultura, sport, środowisko, zdrowie, opieka społeczna, ochrona konsumentów, pomoc humanitarna, polityka rozwoju, badania naukowe, równość szans i stosunki zewnętrzne.

Najważniejsze elementy i wyzwania

Fakty i liczby

Według [szacunków](#) 92 do 94 mln dorosłych w UE – czyli 22 do 23 % Europejczyków powyżej 15. roku życia – jest zaangażowane w wolontariat, [zdefiniowany](#) jako bezinteresowne działanie podejmowane z własnej woli, głównie w ramach organizacji pozarządowych.

Z [badania Eurobarometru](#) opublikowanego w kwietniu 2015 r. wynika, że najpopularniejszymi obszarami wolontariatu są działalność charytatywna, pomoc humanitarna i rozwojowa (44 %); edukacja, szkolenia i sport (40 %) oraz kultura i sztuka (15 %). Działania te są zazwyczaj skierowane do społeczności lokalnych (66 %) lub, szerzej, kraju wolontariusza (27 %). Wolontariat transgraniczny jest wciąż niewielki: tylko 7 % działań jest zorientowane na inny kraj UE, a 11 % na inne części świata.

Mimo ogólnego wzrostu liczby aktywnych wolontariuszy i organizacji wolontariackich w UE odnotowanego w ostatnim dziesięcioleciu, 93 % ankietowanych stwierdziło, że nigdy nie brało udziału w wolontariacie za granicą. Z badania wynika ponadto, że ponad połowa (54 %) młodych ludzi zaangażowanych w zorganizowane działania wolontariackie nie poniosła żadnych wydatków, kolejne 28 % respondentów poniosło wydatki i nie otrzymało żadnej rekompensaty, a jeden na sześciu ankietowanych (16 %) otrzymał rekompensatę.

Wolontariat rozwijał się w różnym tempie w poszczególnych krajach UE. Podczas gdy w jednych krajach wolontariat ma wieloletnie tradycje, w innych sektor ten jest wciąż słabo rozwinięty albo jeszcze nieobecny. I tak, działania wolontariackie podejmowała już ponad jedna trzecia młodych ludzi w Irlandii (42 %), Danii (39 %) i Holandii (38 %), natomiast ankietowani w Bułgarii (10 %), Grecji (13 %) i Szwecji (15 %) wykazują najmniejsze zaangażowanie w tym kierunku. W stosunku do 2011 r. największy wzrost zarejestrowano na Cyprze (+8 %), we Włoszech (+7 %) i w Portugalii (+6 %); zob. Rysunek 1.

Przeszkody dla wolontariatu

Z analizy EPRS z 2015 r. ([sprawozdanie nt. kosztów braku działań na poziomie europejskim w zakresie wolontariatu transgranicznego](#)) wynika, że szacunkowe koszty związane z barierami stojącymi na przeszkodzie wolontariatowi transgranicznemu wynoszą średnio około 65 mln EUR rocznie. Bariery te mogłyby zostać pokonane dzięki działaniu na szczeblu UE i wiążą się głównie z brakiem uznania prawnego (prowadzącym do utraty świadczeń społecznych i świadczeń dla bezrobotnych), konsekwentnego uznawania

Rysunek 1 – Rozwój zorganizowanego wolontariatu, luty 2011 r. – grudzień 2014 r.

Źródło danych: [Badanie Flash Eurobarometru – Młodzież europejska](#), 2015.

zdobytych kompetencji, zróżnicowania metod naboru i odpowiednich szkoleń dla wolontariuszy transgranicznych.

Działacze tego sektora [ubolewają](#) nad brakiem jasnej i spójnej polityki w zakresie wolontariatu na szczeblu krajowym. Uregulowanie kwestii wolontariatu pozostaje przy tym trudne ze względu na złożoność i różnorodność sektora w poszczególnych krajach UE. Aby w pełni uwolnić potencjał wolontariatu transgranicznego, należy usunąć istniejące bariery poprzez ustalenie jednolitych standardów dla całej UE. W rezolucji Parlamentu Europejskiego ([2013 r.](#)) zalecano stworzenie europejskiego statutu stowarzyszeń, aby zapewnić organizacjom wolontariackim należyte uznanie prawne i instytucjonalne. [Eksperci](#) są jednak zdania, że koszty związane z opracowaniem takiego statutu byłyby nieproporcjonalnie wysokie, i zamiast tego sugerują przyjęcie dobrowolnego kodeksu wolontariatu transgranicznego w postaci komunikatu Komisji.

Inicjatywy UE

Wolontariuszy transgranicznych w Europie zapewniają przede wszystkim programy finansowane przez UE.

Wolontariat europejski

Szacuje się, że w ciągu ostatnich 20 lat 100 000 młodych ludzi wzięło udział w międzynarodowych działaniach wolontariackich w ramach [wolontariatu europejskiego](#). Rozpoczął się on w 1996 r. jako działanie pilotażowe. Następnie wolontariat europejski stał się częścią programu na rzecz młodzieży (2000–2006) i był kontynuowany jako główny obszar działalności [programu „Młodzież w działaniu”](#) (2007–2013) oraz obecnego [programu Erasmus+](#) (2014–2020). Projekty realizowane w ramach wolontariatu europejskiego są wynikiem współpracy dwóch lub więcej organizacji partnerskich. Projekty trwają od 2 tygodni do 12 miesięcy. Wolontariusze – w wieku od 17 do 30 lat – otrzymują wsparcie na pokrycie kosztów podróży i utrzymania, a także kieszonkowe i ubezpieczenie. Po zakończeniu projektu uzyskują zaświadczenie potwierdzające ich udział.

Wolontariusze pomocy UE

Kolejną możliwość w zakresie wolontariatu transgranicznego oferuje inicjatywa [Wolontariusze pomocy UE](#) (zob. Rysunek 2), która udziela praktycznego wsparcia projektom humanitarnym i społecznościom dotkniętym klęskami żywiołowymi przez okres od 1 do 18 miesięcy. Prowadzi również internetową platformę wirtualnego wolontariatu. Inicjatywa ta jest otwarta dla obywateli unijnych i obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi w jednym z krajów UE, którzy ukończyli 18 lat. Pierwsi wolontariusze zostaną oddelegowani jesienią 2016 r. Program pokrywa koszty podróży, ubezpieczenie i zakwaterowanie. Ponadto wolontariusze otrzymują diety miesięczne. Inne programy z zakresu wolontariatu transgranicznego to [Europa dla Obywateli](#) i [program Grundtvig](#).

Europejskie Centrum Wolontariatu

Europejskie Centrum Wolontariatu to europejska sieć ponad 80 krajowych, regionalnych i lokalnych ośrodków skupiających wolontariuszy i agencji wspierających rozsianych po Europie. Co roku organizuje ono konkurs na [Europejską Stolicę Wolontariatu](#), który ma na celu propagowanie wolontariatu na szczeblu lokalnym poprzez zwrócenie uwagi na gminy, które wspierają i zacieśniają współpracę z ośrodkami wolontariackimi oraz promują wolontariat i podkreślają wpływ, jaki wywierają działania wolontariuszy. Zwycięzcą edycji z 2016 r. został Londyn.

Rysunek 2 – Wolontariusze pomocy UE w liczbach

Źródło danych: [Komisja Europejska](#), 2016.

Rola Parlamentu Europejskiego

W [rezolucji](#) z 2013 r. Parlament Europejski podkreślił znaczenie umiejętności i wiedzy zdobytych dzięki wolontariatowi dla integracji na rynku pracy, i zaproponował wprowadzenie „paszportu umiejętności”. Ponadto posłowie niejednokrotnie [apelowali](#) o zwiększenie funduszy, zniesienie barier technicznych i utworzenie funduszu rozwoju europejskich ośrodków wolontariatu. Parlament wystąpił również z inicjatywą [Rok 2011 — Europejski Rok Wolontariatu](#), aby uczcić wysiłki wszystkich osób zaangażowanych w działalność wolontariacką. Parlament ma zwrócić się do Komisji o [przedstawienie jej planów](#) co do wolontariatu europejskiego i wsparcia na rzecz szeroko pojętego wolontariatu podczas drugiej październikowej sesji plenarnej.

Wolontariat na świecie

Jednym z najważniejszych podmiotów odgrywających zasadniczą rolę w propagowaniu wolontariatu na skalę światową jest [Program Wolontariuszy Narodów Zjednoczonych](#) (UNV). Działa on w ponad 130 państwach przy zaangażowaniu powyżej 7700 osób rocznie, z których 80 % pochodzi z krajów rozwijających się, a ponad 30 % jest wolontariuszami we własnych krajach. UNV pomaga w organizacji i przeprowadzaniu wyborów lokalnych i krajowych oraz wspiera liczne projekty pokojowe i humanitarne. W ramach UNV działa jedna trzecia wszystkich osób cywilnych z różnych krajów zaangażowanych w operacje utrzymywania pokoju ONZ. Ponadto UNV prowadzi [serwis wolontariatu elektronicznego](#), internetową platformę wirtualnego wolontariatu dla różnych projektów. 5 grudnia każdego roku UNV świętuje [Międzynarodowy Dzień Wolontariusza](#). Inną ważną międzynarodową organizacją w zakresie wolontariatu jest [Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy](#), licząca ponad 17 mln aktywnych wolontariuszy.